

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 112/2023-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Milošom Chrenkom, advokátom, Hlavná 25, Trnava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 6 K 42/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 6 K 42/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 K 42/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“)

v konaní vedenom pod sp. zn. 6 K 42/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“ alebo „konkurzné konanie“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať, a zároveň žiada o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 6 000 eur, ako aj úhradu trov konania vo výške 442,38 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 112/2023-21 z 21. februára 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu

3. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že na základe sťažovateľovho návrhu okresný súd začal 23. novembra 2015 konkurzné konanie na majetok sťažovateľa, ktoré nebolo do podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti rekapituluje doterajší priebeh konkurzného konania, pričom podľa jeho názoru sa od roku 2016 až do súčasnosti nevykonali žiadne úkony smerujúce k skončeniu konkurzného konania. Sťažovateľ osobitne zdôrazňuje, že druhý správca konkurznej podstaty Ing. Juraj Tatara neuskutočnil od jeho ustanovenia do funkcie v roku 2019 žiadne úkony napriek tomu, že sa s ním sťažovateľ snažil opakovane spojiť. Zároveň podotkol, že Ing. Tatara bol 25. augusta 2021 rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vyčiarknutý zo zoznamu správcov, no okresný súd ho odvolal z funkcie správcu konkurznej podstaty až 1 rok a 4 mesiace po jeho vyčiarknutí, a to rozhodnutím z 20. decembra 2022 zverejneným v Obchodnom vestníku 28. decembra 2022.

5. Sťažovateľ je toho názoru, že okresný súd nemôže zdôvodňovať zdlhavosť konania zložitou vecou. Konkurzné konanie je síce vo všeobecnosti vzhľadom na jeho predmet a povahu zložitejšie konanie, avšak v sťažovateľovom prípade ide o tzv. malý konkurz, kde je procesný postup vzhľadom na jeho postavenie ako fyzickej osoby, menší rozsah majetku a kratšie lehoty zjednodušený oproti štandardnému konkurznému konaniu. Sťažovateľ zároveň uviedol, že svojím správaním neprispel k dĺžke napadnutého konania, ale ako úpadca mal, naopak, záujem o čo najrýchlejšie ukončenie konkurzného konania.

6. Vzhľadom na už uvedené sťažovateľ konštatuje, že trvanie konkurzného konania po dobu 7 rokov a 2 mesiacov nie je možné ospravedlniť žiadnymi objektívnymi okolnosťami. Poukázal pritom na skutočnosť, že zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) určuje súdu i správcovi pre väčšinu procesných úkonov pomerne krátke lehoty, a to buď exaktné, alebo formuláciou „bez zbytočného odkladu“, z čoho vyplýva úmysel zákonodarcu, aby tento druh civilného procesu bol osobitne rýchly.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a poukázal na opätovné zmeny v osobe zákonného sudcu, čo mohlo mať vplyv aj na dĺžku

napadnutého konania. Zároveň uviedol, že k priet'ahom v napadnutom konkurznom konaní došlo najmä nečinnosťou správcoi konkurznej podstaty. Poukázal aj na dlhodobú personálnu poddimenzovanosť okresného súdu, v dôsledku čoho opakovane dochádza k prerozdeľovaniu spisov a následnému vzniku priet'ahov v jednotlivých konaniach. Predseda okresného súdu rozumie frustrácii jednotlivých účastníkov konania, avšak na druhej strane je presvedčený, že za aktuálnu situáciu nenesie zodpovednosť okresný súd, ale samotný štát, ktorý by za ňu mal niesť objektívnu zodpovednosť.

III.2. Replika s'ťažovateľa:

8. S'ťažovateľ vo svojej replike poukázal na skutočnosť, že okresný súd vo svojom vyjadrení nespochybnil existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Na margo zodpovednosti správcoi konkurznej podstaty v podstatnom uviedol, že je povinnosťou súdu vykonávať dohľad nad činnosťou správcu. Rovnako podotkol, že zákon poskytuje súdu prostriedky na odstránenie nedostatkov spôsobených činnosťou, resp. nečinnosťou správcu, čo však okresný súd pri svojej činnosti nevyužil. V súvislosti s argumentmi týkajúcimi sa zmien v osobách zákonných sudcov a personálnej otázky okresného súdu s'ťažovateľ poukázal na súvisiacu judikatúru ústavného súdu a, nadväzujúc na to, uviedol, že na ústavnej s'ťažnosti trvá v celom rozsahu a navrhuje, aby ústavný súd rozhodol v zmysle jej petitu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

9. Podstata námietok s'ťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nečinnosti okresného súdu v napadnutom konkurznom konaní, ako aj na jeho neefektívnej činnosti v súvislosti s odvolaním v poradí druhého správcu konkurznej podstaty z funkcie až 1 rok a 4 mesiace po jeho vyčiarknutí zo zoznamu správcoi.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa.

12. Ústavný súd už konštatoval (napr. I. ÚS 70/98, III. ÚS 199/02), že ústava nevyníma z povinnosti všeobecných súdov konať bez zbytočných priet'ahov žiadne konanie, v ktorom sa poskytuje súdna ochrana právam fyzických osôb alebo právnických osôb. Konkurzné konanie je osobitným druhom súdneho konania. Vzhľadom na jeho predmet, špecifickú skutkovú a právnu povahu ho možno považovať za konanie zložité, s čím napokon súhlasí aj s'ťažovateľ. Ústavný súd

tiež považuje za potrebné uviesť, že konkurzné konanie nie je možné považovať za štandardné súdne konanie, a to z hľadiska odlišného plynutia zákonných lehôt, počtu subjektov uplatňujúcich svoje pohľadávky, postupu pri speňažovaní majetku úpadcu a uplatňovaní pohľadávok úpadcu. Mnohokrát priebeh konkurzného konania vyvoláva vznik ďalších súdnych konaní, čo má vplyv na samotnú dĺžku trvania konkurzného konania. Konkurzné konanie je z pohľadu právnej úpravy časovo a fakticky náročný proces, ktorého účelom je uspokojenie pohľadávok veriteľov z majetku dlžníka, úpadcu, ktorý podlieha konkurzu, alebo aj z majetku iných osôb, ak ich majetok podľa právnej úpravy podlieha konkurzu, a preto pri posudzovaní vzniku prietáhov v konkurznom konaní je potrebné prihliadať na už uvedené odlišnosti konkurzného konania oproti štandardnému občianskoprávnemu konaniu (m. m. I. ÚS 428/2013).

13. Úlohou ústavného súdu nie je určovať namiesto konkurzného súdu optimálny postup v danej veci, ale posúdiť, či ním prijaté opatrenia a zvolený postup sú vzhľadom na okolnosti daného prípadu akceptovateľné z pohľadu ústavou garantovaného práva na konanie bez zbytočných prietáhov, teda či postup konkurzného súdu nebol v tomto smere zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 99/02)

14. V kontexte už uvedených osobitostí konkurzného konania ústavný súd konštatuje, že v prejednávacom spore vzhľadom na to, že úpadcom je fyzická osoba, ide o tzv. malý konkurz upravený v § 106 a nasl. zákona o konkurze a reštrukturalizácii, ktorý je oproti štandardnému konkurznému konaniu v dôsledku zjednodušeného procesného postupu právne a fakticky jednoduchší.

15. Ústavný súd zároveň uvádza, že v správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konkurzného konania.

16. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že okresný súd, ako aj ustanovená správkyňa konkurznej podstaty konali v napadnutom konkurznom konaní plynulo a bez prietáhov len v úvodnej fáze konkurzného konania, a to od jeho začatia do júla 2016. V období od 11. júla 2016 bola správkyňa konkurznej podstaty nečinná, čo však okresný súd osobitne neriešil a nevykonal žiadne opatrenia na zmenu uvedenej skutočnosti. V ďalšom období hodnotí ústavný súd činnosť okresného súdu ako výrazne neefektívnu, keďže odvolal správkyňu konkurznej podstaty z funkcie správcu až 5 mesiacov po tom, ako bola vyčiarknutá zo zoznamu správcov. V nasledujúcom období bol v poradí druhý správca konkurznej podstaty počas celého výkonu svojej funkcie nečinný (od vymenovania do funkcie 6. septembra 2019 do 6. septembra 2021, keď bol vyčiarknutý zo zoznamu správcov) a nevykonal žiaden procesný úkon. Okresný súd opätovne nevykonal žiadne opatrenia na nápravu uvedenej skutočnosti. Pozornosti ústavnému súdu rovnako neuniklo, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky informovalo okresný súd o vyčiarknutí Ing. Tataru zo zoznamu správcov už 14. septembra 2019 a okresný súd ho zbavil funkcie správcu až viac ako 2 roky po jeho vyčiarknutí (20. decembra 2022).

17. Ústavný súd pripomína, že zákon o konkurze a reštrukturalizácii zakotvuje v § 41 právne prostriedky, prostredníctvom ktorých je okresný súd oprávnený vykonávať dohľad na činnosťou správcu konkurznej podstaty. Okresný súd ako dozorný orgán však tieto prostriedky v napadnutom konaní nevyužil. Z uvedeného dôvodu nemožno argumenty okresného súdu týkajúce sa zodpovednosti za prietahy správcami konkurznej podstaty akceptovať. Ústavný súd zároveň uvádza, že dominantný podiel na nepriaznivom stave vybavovania dotknutej veci má pri

vyhodnotení účinnosti dohľadu nepochybne okresný súd. Správca predstavuje len zložku súdneho procesu a jeho nečinnosť dopadá na celé súdne konanie.

18. Miera a povaha zodpovednosti všeobecného (konkurzného) súdu za postup správcu konkurznej podstaty v konkurznom konaní je daná rozsahom jeho oprávnení, ktoré mu zákon vo vzťahu k tomuto subjektu konkurzného konania priznáva. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu možno hovoriť o prietáhoch v konkurznom konaní vtedy, ak súd vôbec nevyužije vo vzťahu k správcovi konkurznej podstaty tie prostriedky, ktorých účelom je zabezpečenie účinnej a rýchlej ochrany práv účastníkov konkurzného konania, prípadne ak k ich použitiu siahne až vtedy, keď je ich účinok na dosiahnutie tohto účelu minimalizovaný alebo vylúčený (m. m. I. ÚS 57/97, III. ÚS 199/02).

19. Nadväzujúc na argumenty týkajúce sa dlhodobu neriešenej personálnej situácie okresného súdu, ústavný súd eviduje, že personálna poddimenzovanosť okresného súdu sa v predmetnom konkurznom konaní prejavila až 5-násobnou zmenou v osobe zákonného sudcu. Ústavný súd však pripomína, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

20. Ústavný súd zároveň konštatuje, že prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

21. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

22. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci stále právoplatne nerozhodol, ústavný súd mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). V prerokúvanom

prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom v okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3). V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (výrok 5).

VI. Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 442,38 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 442,38 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

**Miroslav Duriš
predseda senátu**